

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: Филолошки

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Мр Невена Вучен, наставник страног језика и вјештина Природно-математичког факултета, Универзитета у Бањој Луци, поднијела је Наставно-научном вијећу Филолошког факултета захтјев за формирање комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације под насловом 'Значењски потенцијал сложених придјева у енглеском језику'. Наставно-научно вијеће Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци на 57. сједници одржаној 16. јуна 2014. године именовало је комисију за писање извјештаја о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе у сљедећем саставу:

1. проф. др Весна Половина, редовни професор на Одсеку за општу лингвистику, Филолошки факултет у Београду, председник;
2. проф. др Жељка Бабић, ванредни професор за ужу научну област Специфични језици-енглески језик, Филолошки факултет у Бањој Луци, члан;
3. доц. др Далибор Кесић, доцент за ужу научну област Специфични језици-енглески језик, Филолошки факултет у Бањој Луци, члан.

Састав Комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Мр Невена Вучен рођена је у Сиску, Хрватска, 12. марта 1982. године. У Бањој Луци

завршила је основну школу и Гимназију. Филозофски факултет у Бањој Луци, Одсјек за енглески језик и књижевност уписала је 2000. године и дипломирала 2004. године као најуспјешнији студент генерације. Исте 2004. године добила је Златну плакету Универзитета у Бањој Луци за изврстан успјех током основних студија. Постдипломски магистарски студиј уписала је на Филозофском факултету у Бањој Луци, смјер Наука о језику, а 2013. године је одбранила магистарски рад '*Синтаксичке и семантичке одлике придјева у британским таблоидима*'.

Запослена је на Природно-математичком факултету, Универзитета у Бањалуци и самостални је аутор више стручних и научних радова. Од 2005. године до 2010. године на Комуниколошком факултету у Бањој Луци била је наставник на предметима Енглески језик 1, 2, 3, и 4 као и сарадник на предмету Фонетика енглеског језика. До сада је учествовала на неколико научних скупова, те објављивала научне и стручне радове. Течно говори енглески и њемачки језик. Осим стручне и научне каријере, дуги низ година волонтерски је радила у Дому светосавске заједнице Бањалука гдје је подучавала енглески језик за потребе дјецe без родитељског старања. Области истраживања су анализа дискурса, семантика, синтакса, те енглески језик за посебне намјене.

Библиографија радова

НАУЧНИ РАДОВИ

1. *On the semantic features of tabloid adjectives*. Знакови и поруке, часопис из комуникологије, 91-106. Комуниколошки колеџ Бањалука. 2013.
2. *The interplay between background knowledge on a specific subject matter and the writing style*. Методочки видици. Филозофски факултет Нови Сад. 2014.
3. *Концепт неотуђивости у придјевским конструкцијама N+ed*. РИЈЕЧ, Никшић, 2014.

СТРУЧНИ РАДОВИ

1. *Ријеч као веза*. Знакови и поруке, часопис из комуникологије, 135 – 142. Комуниколошки колеџ Бањалука. 2007.
2. *Writing in Second Language*. Знакови и поруке, часопис из комуникологије, 143 – 151. Комуниколошки колеџ Бањалука. 2007.
3. EAP Curriculum at the University Level, Зборник радова са конференције LINGUISTICS, CULTURE AND IDENTITY IN FOREIGN LANGUAGE

EDUCATION, Сарајево, 2014, 1515-1521

4. *ESP – Can background knowledge on a specific scientific field interfere with ESP acquisition?*, Зборник радова са конференције CELLS – Conference on English Language and Literary Studies GOING AGAINST THE GRAIN, Бања Лука, Јуни 2013

СКУПОВИ И КОНФЕРЕНЦИЈЕ

1. CELLS – Conference on English Language and Literary Studies, GOING AGAINST THE GRAIN, Contemporary Approaches to the Study of Language, Literature and Culture, Филолошки факултет Бања Лука, 6-8. јуни 2013.
2. FLATL - 5th International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics, Сарајево, БиХ, 7-9. мај 2014.

- а) Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;
- б) У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Значај истраживања

Традиционална граматика дала је исцрпне формалне описе придјевских сложеница, њихових морфолошких особина, синтаксичких одлика те односа међу конституентима, чиме се и сам кандидат бавио како магистарском тезом тако и каснијим радовима. Међутим, когнитивни приступ лексичким значењима је много мање заступљен у савременим студијама. Рад кандидаткиње под насловом *Значењски потенцијал придјевских сложеница у енглеском језику* посвећен је истраживању нових метафоричких и фигуративних значења сложених придјева у енглеском језику, те из једног новог угла треба да објасни семантичку мотивацију образовања оваквих језичких формација.

Преглед истраживања

Метафора, поређење, метонимија, те сложени епитети су се сматрали искључиво стилским фигурама, те су се скорашња истраживања уопштено бавила оваквим стилским фигурама не усредсређујући се на врсте ријечи које се у таквим фигурама користе. Поред именичких сложеница, придјевске сложенице чине другу највећу групу сложеница у енглеском језику. Родни Хадлстон у својој књизи *'The Cambridge grammar of the English language'* каже да у енглеском језику не постоји довољно именица и глагола који би изразили сваку нијансу у значењу те да *'... In English the necessary finer gradations of meaning are expressed by means of words (and phrases) that*

alter, clarify, or adjust the meaning contributions of nouns and verbs.' (2002: 526). А те ријечи су управо придјеви. Сами по себи својом дескриптивном природом доприносе експресивности именица које модификују и стилу писања. Међутим, њихова денотативна значења у контексту добијају сасвим нову димензију. Ако их користимо у стилским фигурама, значења придјева варирају од фигуративног до метафоричног. Литература се много бавила значењима придјева, међутим не постоје исцрпне студије које су се фокусирале на придјевске сложенице и њихов метафоричан и фигуративан потенцијал. Када је ријеч о сложеницама у функцији стилских фигура, неки аутори их помињу фрагментирано. Свако изучавање значења придјева је изазов само по себи јер се у обзир требају узети како лексичка тако и граматичка значења. Традиционално, основна функција придјева је означавање одлика именица које модификују. Ипак, сматрамо да је овакво објашњење функције превише поједностављено пошто придјеви означавају различите одлике што самим тим утиче на њихову интерпретацију. Стога је недовољно ограничити се на однос између придјева и именице коју одређује већ придјеве треба интерпретирати на основу контекста ван саме комбинације придјева и ријечи коју одређују. Проучавање значења придјева не би требало да се ограничи само на конструкције придјев+именица будући да се чисто приписивање особина именици доводи у питање ако се анализа заснива искључиво на домени (Taylor 2002).

За разлику од придјевских сложеница, оне именичке су чешће описиване кроз призму метафоричких и метонимијских сложеница именица+именица па је тако Reka Benczes (2006) у својој опсежној студији о именичким сложеницама закључио како овакве комбинације ријечи могу да се систематично анализирају унутар теоријског оквира при чему се систематичност односи на правилности унутар когнитивних процеса и самих производа таквих процеса (односно сложеница). Когнитивним лингвистичким оквиром аутор показује како именичке сложенице не само да нију семантички нејасне већ да се могу анализирати и објаснити примјењујући метафору, метонимију, те когнитивне схеме.

Када је ријеч о придјевским сложеницама у функцији стилских фигура, Armin Burkhardt и Brigitte Nerlich у књизи *Tropical Truth(s): The Epistemology of Metaphor and Other Tropes* (2010) су говорили о придјевским сложеницама као у примјерима *pint-sized* или *skyblue* у функцији скраћеног поређења за које тврде да имају искључиво компаративно значење. Norrick је сматрао N+Adj сложенице елиптичким поређењем (1987). И поређење и метафора исказују везу између два ентитета, али се ове двије стилске, односно према њему семантичке, фигуре разликују у томе да поређење упоређује два ентитета док их метафора концептуално асимилује у једно (Bredin 1998). У књижевним текстовима, могу се наћи поређења помијешана са метафорама како би једно другом појачала значење. Hanks (2004) сматра да је поређење креативнији начин изражавања од метафоре јер може да заголица машту те да се позива на претходно искуство читаоца (Lakoff and Johnson, 1980). Осим тога, у оваквим написима, било да је у питању фикција, драма или поезија, поређење има естетску функцију и обично је креативно. Тако се скраћено поређење може реализовати а више начина:

- f) N-like adjectives: *native-like proficiency*;
- g) N-shaped adjectives: *an L-shaped room*;
- h) N-style: *Star Trek-style command seat*;
- i) N-type adjectives: *terrorist-type offences*;

j) N + N: *bow tie*.

Сложени придјиви су један од начина да се информација компресује у лексему од двије ријечи, при чему именица функционише као преносник. Већина их није наведена у рјечницима, а аутор их твори *ad hoc* у зависности од сопствених комуникативних циљева (Huddleston & Pullum 2002:1630, 1656, 1711). Nadia A. Sakran у раду *A Stylistic Analysis of Compound Epithets in Shakespeare's Romeo and Juliet* (2005) говори о сложеном епитету те га анализира и као књижевни појам и његову лингвистичку форму и функцију. Ауторка закључује да је употреба оваквих епитета исључиво дескриптивна уз фигуративно значење и каже да се често користе да нагласе метафоричну димензију језика.

Miho Sumihisa et al. у свом раду *Is Evoking Negative Meanings the Unique Feature of Adjective Metaphors?* анализирају категорију придјевских метафора и тврде како у много већој мјери доводе до негативног значења у поређењу са именичком и предикативном метафором, нарочито код придјевских метафора које означавају боју. Придјеве су са лексичко-семантичког аспекта анализирали M. Lapata и A. Lascarides на примјеру логичке метонимије. Они су закључили да су структуре Adj+N обично парафразе, при чему придјев модификује глагол (*easy problem – problem easy to solve*). Исти аутори даље тврде да метонимијски придјиви могу да преузму различита значења у зависности од локалног контекста, односно именице коју модификују. Даље, када је ријеч о логичкој метонимији и комбинацији Adj+N, Vendler (1968) закључује да је за објашњење оваквих облика најчешће потребно више од једног глагола (наводи примјер *fast scientist* који се може објаснити као научник који брзо пише, брзо изводи експерименте и сл.).

Когнитивна лингвистичка истраживања о врстама ријечи углавном се заснивају на семантици или прагматици (Langacker 1987, 2008; Croft 2001) насупрот рецимо генеративног приступа гдје је фокус на дистрибуцији (Baker 2003; Aarts 2007).

Када се говори о стилским фигурама са лингвистичког аспекта, обично се говори засебно о метафори, метонимији, или епитету, те се анализирају морфолошко-семантички аспекти најчешће именица и придјева који се користе. Међутим, ријетке су студије које користе когнитивни приступ стилистичком потенцијалу засебних врста ријечи те покушавају да објасне семантичку мотивацију образовања таквих структура кроз модел заснован на употреби (*usage-based model*). Јер стилске фигуре управо то и јесу, језик у најконкретнијој могућој употреби. Лакоф и Џонсон су још 1980. (1980:6) рекли да је "the essence of metaphor is understanding and experiencing one kind of thing in terms of another", те сматрају да је "metaphor is pervasive in everyday life" (Lakoff&Johnson 1980,4). Једно од схватања је и да је метафора ништа више него имплицитно поређење (Kintsch 1974, Miller, 1979). Ипак, мало је студија које су формално покушале да утврде врсте сложеница (нпр. именица+придјев или именица+именица) које су карактеристичне за прозне текстове. У свом раду *Noun-Adjective Compounds as a Poetic Type in Old English*, Chapman и Christensen (2007) су закључили да је врста сложеница именица+придјев много поетичнија него било која друга врста сложеница.

Будући да се придјевске сложенице најчешће јављају као метафоре и поређења због своје компаративне природе, од значаја су и студије које управо покушавају да утврде сличности и разлике међу ове двије фигуре. Тако су Glucksberg (2003) и Johnson (1996) закључили да је разумијевање метафоре много *брже* него разумијевање поређења. Осим Glucksberg-а, Zharikov и Gentner (2002) су дошли до закључка како су метафоре много снажније када је ријеч о изражавању метафоричких порука. Упорјеђујући метафоре и поређење, Roberts и Kreuz (1994) сматрају да метафоре дискурс чине занимљивијим и боље наглашавају одређене

дијелове текста. Harris, Friel, и Mickelson (2006) ипак тврде како се метафоре рјеђе користе при упоређивању сличности ентитета.

Литература о придјевским сложеницама у функцији стилских фигура, те њиховим метафоричним значењима је опскурна и фрагментирана. Када је ријеч о сложеним придјевима, метафорама, поређењу или метонимији, приступ је углавном традиционалан кроз морфолошку и синтаксичку призму док им се ријетко приступа из угла когнитивне лингвистике. Сматрамо да је потребно исцрпно истраживање које би представљало синтезу свих стилистичких средстава односно фигура из аспекта придјевских сложеница као засебне лексичке категорије. Оваква студија би показала стилистички потенцијал ионако дескриптивне категорије ријечи, те би из перспективе когнитивне лингвистике покушала да објасни процес образовања значења придјевских сложеница користећи Теорију концептуалног спајања Жила Фоконијеа и Марка Тарнера те Теорију концептуалне метафоре Лакофа и Џонсона. За когнитивну граматику се каже да је то опис који се заснива на употреби јер се језичка структура посматра и описује са аспекта семантичких односа, који се не могу потпуно дефинисати без конкретне употребе језичких структура. R. Langacker (1987: 489) дефинисао је граматику као структурисан инвентар конвенционалних симболичких језичких јединица. Ова студија о фигуративним и метафоричним значењима енглеских придјевских сложеница из угла семантичке мотивације образовања таквих структура кроз модел заснован на употреби требало би да доприносе проучавањима образовања значењских односа ових конструкција.

Радна хипотеза с циљем истраживања

Недовољно је досадашњих студија које су приступале придјевским сложеницама анализирајући њихову функцију у стилским фигурама и метафоричност значења. Полазећи од ранијих резултата, могу се дефинисати сљедеће хипотезе:

X1 – Очекује се да ће се придјевске сложенице као стилске фигуре јављати најчешће као метафоре, поређење и сложени епитети.

X2 – Очекује се одређен број осталих стилских фигура чији су дио придјевске сложенице.

X3 – Када је ријеч о значењским односима, очекује се да ће се значења придјевских сложеница кретати од оних фигуративних до метафоричних. Водимо се тврдњом како нису сва значења придјевских сложеница само спој значења два конституента, те да добар дио придјевских сложеница резултује новим, метафоричним значењима.

Циљ овог истраживања је да се метафоре, поређење и сложени епитети посматрају из угла придјевских сложеница, односно да се објасни како сложени придјеви могу да добију нова метафоричка и фигуративна значења, те колики је заправо метафорички и стилистички потенцијал сложених придјева као засебне лексичке категорије. То нас доводи до двојаког циља истраживања: први би био преглед стилских фигура које чине сложени придјеви, а други би био опис и објашњење могућих значења таквих сложеница од оних фигуративних до метафоричних, те семантичка мотивација образовања оваквих језичких формација.

Материјал и метод рада

Метод рада биће заснован на анализи корпуса, који ће чинити романи три савремена аутора на енглеском језику (Dan Brown, Stephen King, Frederick Forsyth) који се у својим написима изражавају често користећи придјевске сложенице. Први дио студије подразумијева дескриптиван приступ стилским фигурама у којима се придјевске сложенице јављају. Методом анализе и синтезе, кандидат ће дати преглед стилских фигура које творе придјевске сложенице. Када је ријеч о значењским односима, когнитиван приступ би требало да објасни семантичку мотивацију метафора и осталих фигура у којима се овакви облици јављају.

Научни допринос истраживања

Когнитивни теоријски оквир је свеобухватно посвећен, када је о сложеницама у енглеском језику ријеч, именичким сложеним формацијама. Ово истраживање би требало да да виђење придјевских сложеница, које су много мање описане из угла когнитивне лингвистике, као и да објасни семантичку мотивацију образовања оваквих сложеница. Такав приступ би употпунио традиционална објашњења сложених придјева усредсређујући се на језик у употреби, а не независно од ње.

- а) Значај истраживања;
- б) Преглед истраживања;
- в) Радна хипотеза са циљем истраживања;
- г) Материјал и метод рада;
- д) Научни допринос истраживања.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације

Сматрамо да мр Невена Вучен испуњава академске критеријуме да истражује тему која је предмет пријаве. Ово закључујемо на основу њених досадашњих радова, практичног рада са студентима, као и личног рада на усавршавању знања и вјештина.

Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати
Упркос досадашњим исцрпним студијама придјевских сложеница у енглеском језику кроз традиционалан приступ, когнитивни приступ истима није довољно заступљен те би овакво једно истраживање дало нови увид у ову категорију ријечи, детаљно објаснио мотивацију творбе и сублимирао широки спектар могућих значења.

Мишљење о предложеној методи истраживања

Методолошки концепт истраживања је прилагођен постављеним циљевима и хипотезама дисертације. Анализа корпуса и синтеза добијених резултата допуњена когнитивних теоријским оквиром требало би да одговори на тему рада.

Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата

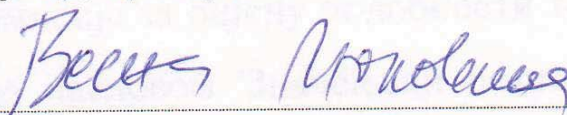
Комисија је сагласна у оцјени да је тема **Значењски потенцијал сложених придјева**

у енглеском језику подобна за израду докторске дисертације. Комисија предлаже Наставно-научном вијећу Филолошког факултета да одобри израду ове дисертације, те да за ментора именује проф. др Весну Половину.

- а) Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;
- б) Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;
- в) Мишљење о предложеној методи истраживања;
- г) Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.
- д) Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. проф. др Весна Половина, редовни професор на Одсеку за општу лингвистику, Филолошки факултет у Београду, предсједник

2. проф. др Жељка Бабић, ванредни професор за ужу научну област Специфични језици-енглески језик, Филолошки факултет у Бањој Луци, члан

3. доц. др Далибор Кесић, доцент за ужу научну област Специфични језици-енглески језик, Филолошки факултет у Бањој Луци, члан

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извјештај.